

Boekbespreking

De zwarte nacht van Wilton Feyenoord

In het algemeen gaan de Nederlandse arbeiders er niet zo gauw toe over een bedrijf te bezetten. In Frankrijk en ook in België heeft men daarmee grotere ervaring. Een traditie op dit gebied bestaat hier nauwelijks - dit nog even afgezien van het feit dat de leidingen van de zogenaamde erkende bonden dit middel, dat zowel gebruikt kan worden in de aanval als in de verdediging, als de pest schuwten.

In februari 1965 hebben de arbeiders van de Rotterdamse werven van Wilton-Feyenoord dit middel eenmaal toegepast. Er was grote ontevredenheid over de lonen, het personeelsbeleid en het plan een werkclassificatie in te voeren.

Over deze bedrijfsbezetting is indertijd weinig geschreven en wat ervan in de dagbladen terecht kwam was nog zeer vertekend, partijdig (doordat men voornamelijk informatie van de directie opnam) of anderszins gekleurd (doordat de meningen van de vakbondsleiding (die in feite buiten het konflikt stond en volkomen overrompeld werd) wel grote plaats kregen en niet dat wat de arbeiders zelf te zeggen hadden).

Enkele leerlingen van de School voor Journalistiek in Utrecht hebben deze staking als onderwerp genomen voor een uitvoerige studie waarbij zij niet alleen met de directie zijn gaan praten, maar ook met militante arbeiders die indertijd als leider van de aktie optraden, met vakbondsbestuurders en met het hoofd van de bedrijfsbeveiliging, de interne BVD. Het resultaat van hun nauwgezette studie is uiterst belangrijk, en er zijn weinig akties van de laatste jaren die zo eerlijk en objektief zijn beschreven. De SUN (Socialistische Uitgeverij Nijmegen, Oranjesingel 42, Nijmegen) heeft het rapport, De Zwarte Nacht van Wilton Feyenoord, als aparte publikatie in zijn reeks uitgegeven. Het is voor f 2,50 in de linkse boekhandel verkrijgbaar.

Wij vinden het boekje zo belangrijk omdat het niet alleen deze bedrijfsbezetting van het begin tot het einde in alle details beschrijft, maar vooral omdat deze feiten een bijdrage moeten zijn voor de discussie hoe die strijd in het algemeen voortgezet moet worden.

Hoewel deze bezetting het niveau van het doorsnee loonkonflikt niet doorbrak (behalve dan door de vorm van verzet) zien wij wel weer een aantal 'bekende' en ook 'onbekende' kenmerken die de moeite van verdere bestudering waard zijn.

De graad van organisatie in de Rotterdamse Metaal was zeer hoog (is dat waarschijnlijk nog). Bij de RDM was 72% georganiseerd en bij Wilton 57%. Toch stonden de bonden geheel buiten spel. Tijdens het konflikt speelden zij wel weer hun klassieke rol: zij namen de eisen van het loonkonflikt 'over' met een dubbele bedoeling, ten eerste wilden zij voorkomen dat anderen, verdergaande eisen zouden stellen en ten tweede konden zij de rol van 'vredestichter' spelen en proberen het standpunt van de directie aanvaardbaar te krijgen.

De staking bij Wilton Feyenoord was een reaktie, een voortzetting, van een aktie die kort daarvoor bij Verolme in IJsselmonde was begonnen. Protestdemonstraties hadden daar al sukses opgeleverd en daarom was in Rotterdam de opvatting: Wat bij Verolme kan, kan ook bij Wilton.

Een stuk of drie arbeiders komen in het door de SUN uitgegeven boekje naar voren als leiders en initiatiefnemers van de aktie. Tegelijkertijd heeft de aktie een sterk spontaan karakter. Bovendien spelen die arbeiders die in het bedrijf bekend staan als 'kommunisten' en die vóór 1965 akties leidden, ditmaal geen rol van betekenis. Zij doen niet veel meer dan zich aansluiten. Het zulke geldt voor de CPN en voor de groep die beschouwd kan worden als een voortzetting van de EVC.

De ervaringen bij Wilton-Feyenoord kunnen een bijdrage vormen tot de in de arbeidersbeweging altijd weer bediscussieerde verhouding tussen spontaniteit en organisatie in de arbeidersstrijd. De beschreven aktie was voor een groot deel spontaan, dat wil zeggen er was niet wekenlang agitatie gevoerd door linkse kernen in het bedrijf of door partijen van buiten af, er was ook geen bond geweest die tot staking of bedrijfsbezetting had opgeroepen.

Maar er was wel de aktie bij Verolme geweest. Was die ook spontaan ontstaan? Dat wordt uit het onderzoek van de leerling journalisten niet duidelijk. Evenmin of de arbeiders die in het kortstondige konflikt als leiders worden erkend door hun kollega's, een zekere politieke scholing hadden. Het is niet waarschijnlijk dat zij helemaal 'uit de lucht zijn komen vallen'.

Een van hen is geïnterviewd en daaruit blijkt dat hij een goed inzicht heeft, en lid van de MBGK, een niet-erkende kleine bond, is. Deze stakingsleider, Leo de Regt, vertelde onder meer, dat hij vindt dat een stakingsleider geen reclame moet maken en niet voor de TV moet optreden. Een stakingsleider 'moet zich alleen met de organisatie bemoeien en verder op de achtergrond blijven. Het zijn de arbeiders die het doen en die de overwinning hebben behaald'. Verder blijkt de aktie gedisciplineerd te verlopen.

Uit het interessante feitenmateriaal noemen wij nog twee dingen: Ten eerste het optreden van het hoofd van de werfpolitie, een zekere Landzaad, door de arbeiders gehaat; op een sluwe manier probeerde deze Landzaad tweedracht tussen de arbeiders te zaaien hetgeen hem niet gelukte. Verder is belangrijk de rol van de ondernemersraad. Deze stond geheel buiten spel. De Blommers die elf jaar lang sekretaris van de Ondernemingsraad bij Wilton is geweest noemt de staking 'volkomen spontaan'. En de funktie van de ondernemingsraad zelf: 'De ondernemingsraad is machteloos', vertelt Blommers. De directie 'stelt de ondernemingsraad voor voldongen feiten. Werkelijke inspraak bestaat niet'. Kortere en beter oordeel is niet te geven.

L.K.